DOI: https://doi.org/10.35774/econa2022.04.314 JEL classification: I21, I24, O33, J13, D83
UDC: 331.56:331.101.3:631.11

Ірина ІВАШКІВ
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу науково-консультаційного та інформаційного забезпечення економіки та маркетингу,
Прикарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, Україна
E-mail: i.ivach@ukr.net
ORCID iD: 0000-0002-8135-8260
ResearcherID: AAQ-3159-2020

Галина ЧЕКАЛОВСЬКА
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін,
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: h.chekalovska@wunu.edu.ua
ORCID iD: 0000-0002-1201-574X
ResearcherID: G-4845-2017

БЕЗРОБІТТЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ЯК ДЕСТРУКТИВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

У статті досліджено вплив безробіття в сільській місцевості як деструктивний чинник розвитку людського капіталу сільськогосподарських підприємств. Охарактеризовано структуру безробітного населення в Україні, а також у сільській місцевості в Україні по кварталах, й питому вагу тих, які шукали роботу, намагались організувати власну справу, організували бізнес або приступають до роботи впродовж двох найближчих тижнів, знайшли роботу, чекають відповіді. З'ясовано, що для сільської місцевості є характерний принцип сезонності для галузі рослинництва, внаслідок якого, під впливом несприятливих погодних умов жителі сільської місцевості не можуть організувати власну справу у зимовий період, тобто у І-му і ІІ-му кварталі. Досліджено динаміку основних причин незайнятості населення в Україні, а також в сільській місцевості, серед яких є: вивільнені з економічних причин; звільнені за власним бажанням, за угодою сторін; звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту або договору найму; не працевлаштовані після закінчення закладів освіти; робота має сезонний характер; не зайняті через виконання домашніх (сімейних) обов'язків тощо; звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії; демобілізовані з військової строкової служби. основних способів незайнятості населення в Україні і в сільській місцевості. Проаналізовано основні способи пошуку роботи серед безробітних осіб, серед яких досліджено тих осіб які вивчали оголошення в пресі; шляхом розміщення або оновлення анкет у професійних чи соціальних мережах в Інтернеті; через особисті зв'язки (друзів, родичів чи інших посередників зверталися до роботодавців, шукали роботу на ринках чи інших громадських місцях зверталися до державної служби зайнятості зверталися до приватної фірми з працевлаштування. Резюмовано, що важливою умовою для вирішення даної проблематики є розробка комплексної державно-регіональної стратегії, котра на рівні об'єднаних територіальних громади може сприяти імплементації ряду заходів для вирішення даного питання.

© Ірина Івашків, Галина Чекаловська, 2022
Отримано: 05.10.2022 р. **Рекомендовано до друку:** 27.12.2022 р. **Опубліковано:** 30.12.2022 р.
Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Івашків І., Чекаловська Г. Безробіття в сільській місцевості як деструктивний чинник розвитку людського капіталу сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 314-322. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2022.04.314

Ключові слова: людський капітал; персонал; мотивація; формування людського капіталу; сільськогосподарські підприємства; фактори формування ефективності; структура виробництва; структура зайнятості; сільське господарство; домогосподарства; безробіття; структура безробітного населення; причини безробіття; способи пошуку роботи.

Вступ

Безробіття є одним із негативних критеріїв розвитку суспільства, що спричинене негативними факторами розвитку економіки, передусім неможливістю забезпечити населення робочими місцями у різних галузях.

Розвиток аграрного підприємництва і проблема ефективного залучення людського капіталу є гострою проблемою в сільській місцевості, де місцеве населення часто поповнюють ряди безробітних, а вирішення власної проблеми у забезпеченні грошовими доходами своїх сімей вирішують через виїзд закордон на заробітки.

В сучасний період проблема безробіття в сільській місцевості є гостро вираженою й актуальною, адже помітним є суттєве зростання кількості безробітного населення в Україні, наприклад, із 1487,7 тис. осіб у 2019 році до 1711,6 тис. осіб у 2021 році, що свідчить про негативні тенденції на ринку праці в Україні.

В сучасних умовах проблеми зниження рівня зайнятості та зростання безробіття населення, яке проживає в сільській місцевості, стали предметом дослідження таких вітчизняних вчених, як А. Баланда [1], Г. Джегур [2], М. Дзера, Б. Крачковський, А. Копитко [3], І. Більський [4], П. Гаврилко [5], В. Вітвіцький [6], М. Півторак [7], В. Маланін [8], Е. Смедлаева [9], А. Борищук [10], О. Полуяктова [11], О. Чурилова [12], Н. Гаркавенко [13], Н. Заярна [14] та ряд інших науковців [15; 16; 17].

Разом з тим, більш детальнішого аналізу потребує дослідження тенденцій безробіття як деструктивного чиннику розвитку людського капіталу, шляхи зниження його в Україні взагалі й для сільського населення зокрема.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження безробіття в сільській місцевості України як чинника, що деструктивно впливає на розвиток людського капіталу сільськогосподарських підприємств, з урахуванням його структурних характеристик, причин, динаміки та соціально-економічних наслідків. Для досягнення цієї мети у статті поставлено такі завдання: проаналізувати рівень і динаміку безробіття серед сільського населення України упродовж 2019–2021 років; охарактеризувати структуру незайнятого населення за статтю, віком, освітою, тривалістю безробіття; виявити основні причини незайнятості в сільській місцевості; дослідити типові способи пошуку роботи, що використовуються безробітними; оцінити вплив безробіття на стан і розвиток людського капіталу в аграрному секторі; сформулювати напрями державної політики щодо активізації зайнятості сільського населення, зокрема через підтримку професійної перепідготовки, розвиток малого агробізнесу та самозайнятості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для комплексної розробки проблеми безробіття сільського населення України спершу розглянемо структуру безробітного населення в Україні взагалі й у сільській місцевості зокрема (таблиця 1).

Так, за результатами проведеного порівняльного дослідження можемо окреслити основні тенденції формування структури безробітного населення України у 2021 році. Так, серед безробітного населення у віці 15–70 років найбільший рівень безробіття спостерігається у I-му та IV-му кварталах, що становить відповідно 1806,0 тис. осіб та 1805,8 тис. осіб. Дещо нижчий рівень безробіття в Україні спостерігається у II і III кварталах – відповідно 1619,5 тис. осіб і 1614,9 тис. осіб, що є позитивною тенденцією та пояснюється сезонними коливаннями зайнятості на ринку праці в Україні.

Важливо відзначити ще одну позитивну тенденцію: серед усього безробітного населення України значна частка безробітних перебувала в пошуку роботи, зокрема, у 2021 році коливався від 96,1 % у I кварталі до 98,2 % у IV-му кварталі. При цьому характерною є наявність на ринку праці частки безробітних осіб, які знайшли роботу і чекають відповіді, що коливалася від 0,4 % до 1,9 %.

Важливе місце в структурі безробітного населення в Україні займає частка безробітних людей, які організували власний бізнес або

приступають до роботи впродовж двох найближчих тижнів, їх питома вага коливалася від 0,5 % у III кварталі до 1,8 % у I-му кварталі 2021 року. Врешті, окрему частку на ринку праці займала група тих безробітних осіб, які намагалися організувати власну справу, а їх питома вага становить 0,2–0,3 %.

Таблиця 1. Структура безробітного населення України у 2021 році

Роки	Безробітне населення у віці 15–70 років, тис. осіб	В тому числі:			
		шукали роботу	намагались організувати власну справу	організували бізнес або приступають до роботи впродовж двох найближчих тижнів	знайшли роботу, чекають відповіді
Усе населення					
I квартал	1 806,0	96,3	0,3	1,8	1,6
II квартал	1 619,5	97,1	0,2	0,8	1,9
III квартал	1 614,9	96,9	0,3	0,5	1,3
IV квартал	1 805,8	98,2	0,3	1,1	0,4
За рік	1 711,6	97,2	0,3	1,3	1,2
Сільська місцевість					
I квартал	626,3	96,1	-	1,9	2,0
II квартал	541,6	96,7	-	1,4	1,9
III квартал	539,5	96,5	0,2	2,0	1,3
IV квартал	610,1	99,2	0,1	0,7	-
За рік	579,4	97,1	0,1	1,5	1,3

Джерело: складено авторами на основі [20].

Схожі тенденції щодо рівня безробіття на ринку праці мають місце і для жителів сільської місцевості. Так, найвищий рівень безробіття має місце також у I і IV кварталах, становлячи відповідно 625,3 і 610,1 тис. осіб. Цілком очевидно, такі тенденції пов'язані із сезонним циклом сільськогосподарських робіт, зменшення яких закономірно відбувається в зазначений період року.

Характеризуючи показники за видами безробіття, слід відзначити, що питома вага безробітних осіб сільської місцевості, які шукали роботу, коливалася від 96,1 % до 99,2 %. Тим часом частка безробітних сільських жителів, які знайшли роботу і очікують відповіді, становила від 1,3 % у III кварталі до 2,0 % у I-му кварталі.

На третьому місці в структурі безробітних сільських жителів займають ті особи, які організували бізнес або приступають до роботи впродовж двох найближчих тижнів, і їхня частка коливалася від 0,7 % до 2,0 %. І, нарешті, частка сільських жителів, які мали статус безробітного і намагалися організувати власну справу, коливалася від 0,1 % до 0,2 %. Як бачимо, в даному випадку для сільської місцевості характерний принцип сезонності для галузі рослинництва. Відповідно, у I і II кварталі, тобто у зимовий період жителі сільської місцевості, зважаючи на несприятливі погодні умови, не можуть організувати власну справу.

Розглянемо динаміку основних причин безробіття населення в Україні в цілому й зокрема в сільській місцевості упродовж 2019–2021 років (таблиця 2).

Так, за останній період відбувається збільшення кількості безробітного населення в Україні від 1487,7 тис. осіб у 2019 році до 1711,6 тис. осіб у 2021 році, відтак рівень зростання безробіття у 2021 році становив 15,1 % у порівнянні з 2019 роком, що свідчить про негативні тенденції на ринку праці в Україні. Аналогічна тенденція має місце в структурі незайнятого населення, які проживає в сільській місцевості, де рівень зростання частки безробітних у 2021 році у порівнянні з 2019 роком становив 17,5 %.

Окремої уваги заслуговує аналіз основних причин безробіття.

Так, в структурі безробітного населення в Україні серед основних причин його незайнятості вказано звільнених працівників за власним бажанням, а їх частка в Україні коливається від 39,6 % у 2019 році до 32,4 % у 2021 році. Тим часом у сільській місцевості, навпаки, звільнення працівників за власним бажанням має позитивну динаміку, про що свідчить зменшення їх частки від 30,2 % у 2019 році до 24,1 % у 2021 році. Отже, дані тенденції свідчать про те, що більшість зайнятого сільського населення в рідкісних випадках звільняється за власним бажанням через неможливість влаштуватися на іншу роботу за фахом, що є типовим прикладом для сільської місцевості.

Таблиця 2. Динаміка основних причин безробіття населення в Україні і в сільській місцевості у 2019- 2021 роках

Показники	Роки					
	2019		2020		2021	
	Усе населення	Населення сільської місцевості	Усе населення	Населення сільської місцевості	Усе населення	Населення сільської місцевості
Безробітне населення у віці 15–70 років, усього, тис. осіб	1487,7	492,9	1674,2	573,2	1 711,6	579,4
у тому числі за причинами безробіття, у відсотках						
вивільнені з економічних причин	21,5	17,6	22,9	18,5	27,1	24,5
звільнені за власним бажанням, за угодою сторін	39,6	30,2	34,1	27,8	32,4	24,1
звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту або договору найму	8,9	12,0	9,7	13,7	9,6	12,8
не працевлаштовані після закінчення закладів освіти	9,4	10,3	9,3	11,0	10,2	10,2
робота має сезонний характер	9,6	18,6	10,2	16,6	9,4	17,5
не зайняті через виконання домашніх (сімейних) обов'язків тощо	3,3	3,3	2,9	4,4	4,1	4,2
звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії	3,4	2,6	3,0	2,3	2,4	2,5
демобілізовані з військової строкової служби	0,8	1,6	0,5	0,4	0,6	1,3
інші причини	3,5	3,8	7,4	5,3	4,2	2,9

Джерело: складено авторами на основі [18; 19; 20].

Друге місце за питомою вагою безробіття в Україні становлять особи, які звільнені з економічних причин, а їх частка поступово зростає від 21,5 % у 2019 році до 27,1 % у 2021

році. Серед населення, яке проживає в сільській місцевості, має місце аналогічна ситуація, адже рівень звільнення населення з економічних причин зростає від 17,6 % до 24,5 %.

Серед інших причин, які мають місце в структурі безробітного населення на ринку праці в Україні, є звільнені у зв'язку із закінченням строку контракту або договору найму. Частка безробітного населення, яке було звільнено з даної причини у 2019 році становило 8,9 %, у 2020 році – 9,7 %, у 2021 році – 9,6 %. Дещо більша групу безробітного населення, звільненого у зв'язку із закінченням строку контракту або договору найму, проживає у сільській місцевості, і їх частка становить у 2019 році 12,0 %, у 2020 році – 13,7 %, у 2021 році – 12,8 %.

Окрему групу безробітного населення становлять особи, які часто-густо є непрацевлаштованими після закінчення закладів освіти. Так, в Україні даний показник становить у 2019 році – 9,2 %, у 2020 році – 9,2 %, у 2021 році – 10,4 %. У сільській місцевості рівень безробіття серед випускників різних закладів освіти є дещо вищим, аніж в середньому по Україні, і становить в 2019 році 10,3 %, у 2020 році – 11,0 %, у 2021 році – 10,2 %.

Однією з причин рівня безробіття багатьох осіб є те, що їхня робота має типово сезонний характер. Відповідно майже десята частина даного населення коливається в Україні із року в рік, і даний показник у 2019 році становить 9,6 %, у 2020 році – 10,2 %, а у 2021 році – 9,4 %.

Цікавим фактом є те, що безробіття у зв’язку з сезонним характером роботи є притаманним для населення, яке проживає в сільській місцевості, оскільки для сільськогосподарського виробництва характерний сезон виконання багатьох робіт. І, відповідно, працівники аграрних підприємств беруть на роботу працівників тільки на весняно-польовий період, через що останні змушені у зимовий період бути зареєстровані в центрі зайнятості перебувати у статусі безробітної особи. Так, рівень безробіття сільського населення у 2019 році становить 18,6 %, у 2020 році – 16,6 %, у 2021 році – 17,5 %.

До інших основних причин безробіття відносять не зайнятість населення через виконання домашніх (сімейних) обов'язків. Відповідно частка цієї групи безробітного населення коливалася від 2,9 % до 4,4 % як по Україні, так і в сільській місцевості. Серед осіб, які були безробітні і звільнені із причини за станом здоров'я, через оформлення пенсії рівень безробіття коливався від 2,3 % до 3,4 %. Окрему важливу категорію осіб за причинами безробіття становлять ті особи, які були демобілізовані з військової строкової служби, і відповідно серед них були безробітні, де їх частка була досить незначна – від 0,4 % до 1,6 %.

Важливим способом розв’язання проблеми безробіття населення, звичайно, є пошук роботи. Проаналізуємо динаміку основних способів пошуку роботи в Україні та у сільській місцевості упродовж 2019–2021 років (таблиця 3).

Так, на першому місці серед основних способів пошуку роботи було звертання безробітних осіб до Державної служби зайнятості. Це відповідно є логічним способом пошуку роботи, оскільки через службу зайнятості не тільки отримують виплати по безробіттю, але безробітні особи можуть також отримати на розгляд вакантні посади, на які незайняті особи можуть претендувати. Частка звертання безробітних осіб в до державної служби зайнятості в Україні у 2019 році становить 35,7 %, у 2020 році – 40 %, у 2021 році – 37,9 %. Значно вища питома вага серед безробітних осіб, які зверталися і шукали роботу через державну службу зайнятості й відповідно працюють і проживають у сільській місцевості, їх частка у 2019 році становить 47,6 %, у 2020 році – 46,6 %, у 2021 році – 48,0 %.

На другому місці за способом пошуку роботи у безробітного населення є звернення через особисті зв’язки: до друзів, родичів чи інших посередників. Так, серед безробітного населення в Україні частка тих осіб, які шукали роботу у 2019 році становить 30,2 %, у 2020 році – 31,5 %, у 2021 році – 31,0 %. Щодо безробітних жителів сільської місцевості, які шукали роботу через особисті зв’язки, то їх частка щодо способу даного пошуку місця праці в 2019 році становила 32,3 %, у 2020 році – 32,8 %, у 2021 році – 31,2 %.

На третьому місці є пошук роботи безробітним населенням через оголошення в пресі. Відтак його частка в Україні загалом становить 17,0 % у 2019 році, 14,8 % – у

2020 році, 18,6 % – у 2021 році, а частка у сільській місцевості становить 6,4 % у 2019 році, 7,6 % – у 2020 році, 9,5 % – у 2021 році.

Інші способи пошуку роботи безробітним населенням в Україні й у сільській місцевості займають незначну частку на ринку праці.

Таблиця 3. Динаміка основних способів пошуку роботи незайнятого населення в Україні і в сільській місцевості у 2019–2021 роках

Показники	Роки					
	2019		2020		2021	
	Усе населення	Населення сільської місцевості	Усе населення	Населення сільської місцевості	Усе населення	Населення сільської місцевості
Особи, які шукали роботу або намагались організувати власну справу, тис. осіб	1 441,7	473,8	1625,7	557,3	1 667,7	563,3
у тому числі за способами пошуку роботи, у відсотках						
вивчали оголошення в пресі	17,0	6,4	14,8	7,6	18,6	9,5
шляхом розміщення або оновлення анкет у професійних чи соціальних мережах в Інтернеті	2,7	1,8	2,9	1,1	3,3	1,4
через особисті зв'язки (друзів, родичів чи інших посередників)	30,2	32,3	31,5	32,8	31,0	31,2
зверталися до роботодавців, шукали роботу на ринках чи інших громадських місцях	7,0	8,3	5,8	9,3	4,7	6,9
зверталися до державної служби зайнятості	35,7	47,6	40,0	46,6	37,9	48,0
зверталися до приватної фірми з працевлаштування	0,9	0,9	0,5	0,7	0,6	0,5
інше	0,3	0,1	0,1	-	0,3	0,1

Джерело: складено авторами на основі [18; 19; 20].

Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку

Таким чином, проаналізовані відомості про структуру безробіття, динаміку основних причин безробіття та динаміку способів пошуку роботи дозволяють сформувати цілісне уявлення про засоби розв'язання назрілих проблем. Відтак, вважаємо, що важливими чинниками вирішення проблеми ефективного використання людського кадрового потенціалу і забезпечення розвитку аграрного підприємництва в сільській місцевості є:

– організація службами зайнятості підтримки працездатного населення з метою безкоштовної перекваліфікації з можливістю отримати місце праці в сільській місцевості відповідно до

функціонуючих там суб'єктів господарювання
- надання мікрогрантової підтримки працездатному населенню для організації та започаткуванню власної справи, яка б безпосередньо була пов'язана з розвитком аграрного підприємництва в сільській місцевості;
- організація та розробка на муніципальному рівні комплексної регіональної стратегії розвитку сіл щодо розвитку аграрного підприємництва із залученням провідних фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланда А. Л. Соціально-економічні ризики та наслідки безробіття в Україні. *Економіка та держава*. 2007. № 4. С. 75-78.
2. Джегур Г. Зайнятість і безробіття сільського населення: сучасні тренди та інструменти їх згладжування. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 42. Част. 1. С. 71-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2016_42%281%29__12.
3. Дзера М., Крачковський Б., Копитко А. Структурні зміни зайнятості у державному секторі сільського господарства на етапі формування аграрних ринкових відносин. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Ґжицького*. 2010. № 2(5). С. 178–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2010_12_2(5)__37.
4. Більський І. Б. Оцінка зайнятості та безробіття сільського населення у Львівській області. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2007. № 8. С. 142–145. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2007/17_8/index.htm.
5. Гаврилко П. П. Стратегічні пріоритети відновлення та розвитку трудового потенціалу сільських територій. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. № 6. С. 201–206. DOI: https://doi.org/10.15421/40260630.
6. Вітвіцький В. В. Інституціональне середовище управління продуктивністю в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С. 107-116. URL: https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-25-8-2018/institutsionalne-seredovishche-upravlinnya-produktivnistyu-v-agrarnomu-sektori-ekonomiki.
7. Півторак М. В. Проблеми зайнятості в аграрному секторі економіки України. Інноваційна економіка. 2013. № 11. С. 108-113. URL: https://ie.at.ua/IE_2013/InnEco_11-49-2013.pdf.
8. Маланін В. І. Актуальність проблем сільського безробіття та зайнятості населення в аграрному секторі економіки Вінницької області. Організаційно-економічні трансформації в аграрному виробництві. Матеріали третіх річних зборів Центрального регіонального відділення Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграріїв. Вінниця: Вінницький національний аграрний університет, 2009.. С. 53–57. URL: http://repository.vsau.org/getfile.php/1842.pdf.
9. Смедлаева Е. М. Методичні підходи до оцінки ефективності функціонування ринку праці в аграрному секторі економіки. *Культура народов Причерноморья*, 2012. № 219. С. 95–97. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/55317.
10. Борищук А. О., Семенова К. Д. Аналіз рівня безробіття в Україні. *Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць*. Одеса, ОНЕУ, 2017. Вип. 3. Част. 1. С. 29–34. URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6572/1/Аналіз%20рівня%20безробіття%20в%20Україні.PDF.
11. Полуяктова О. В. Проблеми безробіття в Україні. Економіка і суспільство. 2016. № 2. С. 31–35. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/6.pdf.
12. Чурилова О. А. Безробіття в Україні: причини, наслідки. *Наукові доробки молоді – вирішення проблем європейської інтеграції*: зб. наук. статей у 2 т. Харків: Континент, 2010. № 12. С. 182–184.
13. Гаркавенко Н. О. Проблеми зайнятості та безробіття на національному ринку праці. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 4. С. 168–172.
14. Заярна Н. М., Каралюс О. М. Безробіття на селі: причини та шляхи подолання. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2011. № 21. С. 176–178. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_3/172_Zaj.pdf.
15. Ivashkiv I., Kupalova H., Goncharenko N., Andrusiv U., Streimikis J., Lyashenko O., Yakubiv V., Lyzun M., Lishchynskyi I., Saukh I. Environmental Responsibility as a Prerequisite for Sustainable Development of Agricultural Enterprises. Management Science Letters. 2020. № 10. P. 2973–2984. DOI: https://doi.org/10.5267/j.msl.2020.5.028.
16. Iegorov B., Kravchyk Y., Rybalko S., Ivashkiv I., Chub A. The Methodical Approach of the Substantiation of the Evaluation Indicators System of the Agro-Industrial Complex Development. *Universal Journal of Agricultural Research.* 2021. № 9(5). P. 191–199. DOI: https://doi.org/10.13189/ujar.2021.090506.
17. Ivashkiv I., Korol S., Lyashenko O., Sadovska I., Nadvynychnyy S. Financial and economic evaluation of agricultural insurance market in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal.* 2021. № 7(3). P. 44–59. DOI: https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.03.

18. Робоча сила України 2020. Статистичний збірник / за ред. А. Солоп; відп. за вип. О. Вишневська. Київ: Державна служба статистики України, 2019. 194 с. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf

19. Робоча сила України 2021. Статистичний збірник / за ред. А. Солоп; відп. за вип. О. Вишневська. Київ: Державна служба статистики України, 2020. 190 с. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_r_s_2020.pdf

20. Робоча сила України 2022. Статистичний збірник / за ред. А. Солоп; відп. за вип. О. Вишневська. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 216 с. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/zb_RS_2021.pdf.

REFERENCES

1. Balanda, A. L. (2007). Socio-economic risks and consequences of unemployment in Ukraine. Economics and the State, (4), 75–78.

2. Dzhehur, H. (2016). Employment and unemployment of rural population: Current trends and tools for their smoothing. Collection of Scientific Papers of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences, (42, Part 1), 71–81. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2016_42(1)__12

3. Dzera, M., Krachkovskyi, B., & Kopytko, A. (2010). Structural changes in employment in the public sector of agriculture at the stage of formation of agrarian market relations. Scientific Bulletin of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, 12(2(5)), 178–182. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2010_12_2(5)__37

4. Bilskyi, I. B. (2007). Assessment of employment and unemployment of rural population in Lviv region. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, (8), 142–145. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2007/17_8/index.htm

5. Havrylko, P. P. (2016). Strategic priorities for the restoration and development of labor potential of rural territories. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, (6), 201–206. https://doi.org/10.15421/40260630

6. Vitvytskyi, V. V. (2018). Institutional environment of productivity management in the agrarian sector of the economy. Economics of AIC, (8), 107–116. https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-25-8-2018/institutsionalne-seredovishche-upravlinnya-produktivnistyu-v-agrarnomu-sektori-ekonomiki

7. Pivtorak, M. V. (2013). Employment problems in the agrarian sector of Ukraine's economy. Innovative Economy, (11), 108–113. https://ie.at.ua/IE_2013/InnEco_11-49-2013.pdf

8. Malanin, V. I. (2009). Relevance of the problem of rural unemployment and employment in the agrarian sector of the Vinnytsia region economy. In Organizational and economic transformations in agricultural production (pp. 53–57). Vinnytsia: Vinnytsia National Agrarian University. http://repository.vsau.org/getfile.php/1842.pdf

9. Smedlaeva, E. M. (2012). Methodological approaches to assessing the efficiency of the labor market in the agrarian sector of the economy. Culture of the Black Sea Nations, (219), 95–97. http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/55317

10. Boryshchuk, A. O., & Semenova, K. D. (2017). Analysis of unemployment in Ukraine. In Statistics as a Tool of Socio-Economic Research (Vol. 3, Part 1, pp. 29–34). Odesa: Odesa National Economic University. http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6572/1/Аналіз%20рівня%20безробіття%20в%20Україні.PDF

11. Poluyaktova, O. V. (2016). Unemployment problems in Ukraine. Economics and Society, (2), 31–35. https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/6.pdf

12. Churilova, O. A. (2010). Unemployment in Ukraine: Causes and consequences. In Scientific work of youth – solving the problems of European integration (Vol. 12, pp. 182–184). Kharkiv: Kontynent.

13. Harkavenko, N. O. (2007). Employment and unemployment issues in the national labor market. Formation of Market Relations in Ukraine, (4), 168–172.

14. Zayarna, N. M., & Karalus, O. M. (2011). Unemployment in rural areas: Causes and ways of overcoming it. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, (21), 176–178. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_3/172_Zaj.pdf

15. Ivashkiv, I., Kupalova, H., Goncharenko, N., Andrusiv, U., Streimikis, J., Lyashenko, O., Yakubiv, V., Lyzun, M., Lishchynskyi, I., & Saukh, I. (2020). Environmental responsibility as a prerequisite for sustainable development of agricultural enterprises. Management Science Letters, 10, 2973–2984. https://doi.org/10.5267/j.msl.2020.5.028

16. Iegorov, B., Kravchyk, Y., Rybalko, S., Ivashkiv, I., & Chub, A. (2021). The methodical approach of the substantiation of the evaluation indicators system of the agro-industrial complex development. Universal Journal of Agricultural Research, 9(5), 191–199. https://doi.org/10.13189/ujar.2021.090506

17. Ivashkiv, I., Korol, S., Lyashenko, O., Sadovska, I., & Nadvynychnyy, S. (2021). Financial and economic evaluation of agricultural insurance market in Ukraine. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 7(3), 44–59. https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.03
18. Solop, A. (Ed.). (2019). Labour Force of Ukraine 2020: Statistical Yearbook. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf
19. Solop, A. (Ed.). (2020). Labour Force of Ukraine 2021: Statistical Yearbook. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_r_s_2020.pdf
20. Solop, A. (Ed.). (2021). Labour Force of Ukraine 2022: Statistical Yearbook. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/zb_RS_2021.pdf

Iryna Ivashkiv, PhD in Economics, Senior Research Fellow, Senior Research Fellow, Department of Scientific, Consulting and Information Support of Economics and Marketing, Prykarpattia State Agricultural Research Station Institute of Agriculture of the Carpathian Region, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
Halyna Chekalovska, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor, Department of Fundamental and Specialized Disciplines, Chortkiv Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Business, West Ukrainian National University, Ukraine, Ukraine

UNEMPLOYMENT IN RURAL AREAS AS A DESTRUCTIVE FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract
The article examines the impact of unemployment in rural areas as a destructive factor in the development of human capital of agricultural enterprises. The structure of the unemployed population in Ukraine, as well as in rural areas in Ukraine by quarter, is characterized, as well as the proportion of those who were looking for work, tried to organize their own business, organized a business or start work within the next two weeks, found a job, are waiting for an answer. It was found that for rural areas there is a characteristic principle of seasonality for the crop growing industry, as a result of which, under the influence of adverse weather conditions, rural residents cannot organize their own business in the winter period, that is, in the 1st and 2nd quarters. The dynamics of the main causes of unemployment of the population in Ukraine, as well as in rural areas, are studied, including: dismissed for economic reasons; dismissed at their own request, by agreement of the parties; dismissed due to the expiration of the contract or employment agreement; not employed after graduating from educational institutions; work is seasonal; not employed due to performing household (family) duties, etc.; dismissed due to health reasons, due to pension; demobilized from military service. main ways of unemployment of the population in Ukraine and in rural areas. The main ways of finding work among unemployed people are analyzed, among which those who studied advertisements in the press; by placing or updating questionnaires in professional or social networks on the Internet; through personal connections (friends, relatives or other intermediaries; turned to employers; looked for work in markets or other public places; turned to the state employment service; turned to a private employment company. It is summarized that an important condition for solving this problem is the development of a comprehensive state-regional strategy, where at the level of united territorial communities to promote the implementation of a number of measures to solve this issue.

Keywords: human capital; personnel; motivation; human capital formation; agricultural enterprises; efficiency formation factors; production structure; employment structure; agriculture; households; unemployment; structure of the unemployed population; causes of unemployment; ways of finding a job.

Cite as: Ivashkiv, I., and Chekalovska, H. (2022). Unemployment in rural areas as a destructive factor in the development of human capital in agricultural enterprises. *Economic analysis,* 32 (4), 314-322. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2022.04.314